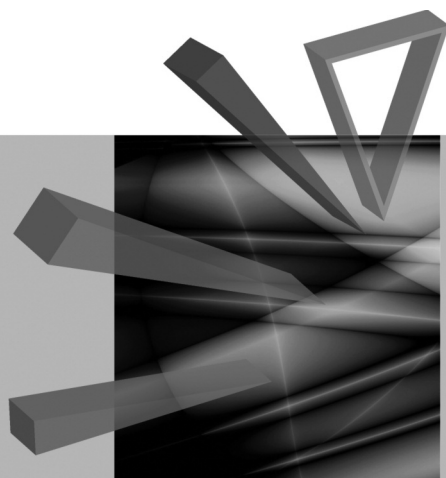

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

243

Gospodarka lokalna w teorii i praktyce

Redaktorzy naukowi
Ryszard Brol
Andrzej Sztando

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Waldemar Budner, Piotr Bury, Janusz Kot, Danuta Stawasz

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com, a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-280-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Andrzej Sztando: Cele, priorytety i zadania w planowaniu strategicznym rozwoju lokalnego.....	13
Anna Beata Kawka: Wydatki inwestycyjne jako instrument rozwoju lokalnego gmin	27
Franciszek Adamczuk: Stymulowanie lokalnej przedsiębiorczości na obszarze pogranicza – aspekty instytucjonalne i organizacyjne	35
Marta Kusterka-Jefmańska, Bartłomiej Jefmański: Koncepcja metody oceny założeń lokalnych strategii rozwoju na przykładzie procesu konsultacji społecznych w powiecie wałbrzyskim	46
Małgorzata Rogowska: Uwarunkowania rozwoju lokalnego na przykładzie powiatu kłodzkiego	54
Hanna Adamska: Efekty rozwoju lokalnego gminy Kostomłoty po przystąpieniu do Unii Europejskiej	63
Tomasz Bąk: Wpływ emigrantów na gospodarkę lokalną w powiecie leżajskim	71
Dariusz Głuszczyk: Lokalny rynek pracy – ocena z wykorzystaniem materiałów statystycznych Banku Danych Lokalnych na przykładzie miasta na prawach powiatu Jelenia Góra	82
Andrzej Sobczyk: Ocena potencjału rozwoju lokalnego na przykładzie miasta Szczecina oraz gmin powiatu polickiego.....	94
Stanisław Korenik: Procesy i ograniczenia w rozwoju współczesnych miast ze szczególnym uwzględnieniem metropolii.....	106
Emilia Konopska-Struś: Funkcje rzemiosła w rozwoju miasta na przykładzie Wrocławia	116
Magdalena Kalisiak-Mędelka: Funkcjonowanie jednostek pomocniczych (osiedli) w Łodzi. Analiza wyników badania pilotażowego	126
Edward Wiśniewski: Zastosowanie metod taksonomicznych oraz gier kooperacyjnych w analizie zróżnicowania poziomu rozwoju gospodarczego podregionów województwa zachodniopomorskiego.....	134
Marek Kunasz: Regionalne rozgłoszenie radiowe na rynku radiowym w Polsce	144
Ryszard Broł: Układ terytorialny powiatów – propozycje zmian	153
Katarzyna Cheba, Maja Kiba-Janiak: Wykorzystanie analizy czynnikowej do wielowymiarowej oceny jakości miejskich systemów transportowych na przykładzie miast średniej wielkości w Polsce.....	163

Joanna Cymerman, Marcelina Zapotoczna: Gmina jako kreator i beneficjent wartości nieruchomości	173
Artur Myna: Lokalna infrastruktura techniczna a rozwój budownictwa mieszkaniowego – obszar stykowy miasta i gminy podmiejskiej.....	184
Renata Sosnowska-Noworól: Problemy gospodarki odpadami budowlanymi i rozbiórkowymi na przykładzie Dolnego Śląska.....	194
Grzegorz Maśloch: Wybrane problemy realizacji inwestycji w jednostkach samorządu terytorialnego przy udziale środków pomocowych Unii Europejskiej	202
Urszula Markowska-Przybyła: Kapitał społeczny w rozwoju regionalnym i lokalnym	212
Katarzyna Przybyła, Alina Kulczyk-Dynowska: Transgraniczne parki narodowe a kapitał społeczny – na przykładzie KPN i KRNP	222
Bożena Kuchmacz: Lokalne grupy działania jako przejaw aktywności kapitału społecznego	229
Marian Oliński: Współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi na przykładzie powiatu lidzbarskiego	238
Zbigniew Przybyła, Marian Kachniarz: Instytucjonalne formy współpracy samorządów terytorialnych na przykładzie jeleniogórskiego zespołu miejskiego.....	249
Jacek Chądzyński: Obszary współpracy gmin z sektorem pozarządowym – prezentacja wybranych wyników badań pilotażowych.....	264
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Wpływ fragmentacji politycznej na współpracę między jednostkami samorządu terytorialnego.....	273
Zbigniew Grzymała: W poszukiwaniu modelu zarządzania jednostką samorządu terytorialnego	282
Jarosław Hermaszewski: Decyzje finansowe i inwestycyjne w zarządzaniu jednostką samorządu terytorialnego na przykładzie gminy Sława – praktyczne aspekty	296
Sławomir Kłosowski: Zmiany systemów zarządzania mieszkaniowym zasobem gmin w Polsce po roku 2000	307
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Wykorzystanie metody Project Cycle Management w administracji samorządowej	315
Józef Łobocki: Możliwości wykorzystania instytucji partnerstwa publiczno-prywatnego w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.....	323
Magdalena Mischuk: Elementy stymulacyjne w polityce podatkowej wybranych miast.....	333
Paweł Piątkowski: Dług jednostek samorządu terytorialnego w okresie kryzysowym. Kierunki rozwoju	343
Jacek Sierak: Konstrukcja wskaźników zadłużenia a ocena zdolności kredytowej jednostki samorządu terytorialnego	352

Tomasz Uryszek: Struktura dochodów gmin w Polsce a ich samodzielność dochodowa.....	362
Wiesława Cieślewicz: Rozwój specjalnych stref ekonomicznych w Polsce ...	372
Tomasz Kołakowski, Andrzej Raszkowski: Badanie efektywności pomocy publicznej udzielonej przez samorządy inwestorom zagranicznym na przykładzie WSSE „INVEST-PARK”	383
Wioleta Palewska: Funkcjonowanie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” w otoczeniu lokalnym – aspekt społeczny (oddziaływanie strefy na wałbrzyski rynek pracy)	398
Maciej Popławski: Wpływ Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na rozwój gospodarczy podregionu legnickiego	406
Andrzej Raszkowski: Promotion mix w strategii promocji miasta.....	417
Elżbieta Nawrocka: Działania innowacyjne podmiotów gospodarczych a problem wiedzy niedoskonałej	426
Dariusz Zawada: Walory użytkowe jako czynnik konkurencyjności miasta	439
Natalia Bartkowiak, Walenty Pocza: Przestrzenne zróżnicowanie aktywności władz lokalnych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na obszarach wiejskich Wielkopolski.....	453
Karol Krajewski: Znaczenie rynków rolnych w rozwoju gospodarki lokalnej i ożywieniu małych miast.....	464
Stefan Zawierucha: Badania ankietowe w procesie identyfikacji struktury funkcjonalnej gminy. Kilka uwag metodologicznych.....	473
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Dynamika rozwoju gmin wiejskich województwa mazowieckiego	484
Jarosław Uglis: Miejsce agroturystyki w dywersyfikacji gospodarki wsi	495
Mirosław Struś, Bogusław Wijatyk: Program Odnowa Wsi jako instrument aktywizacji obszarów wiejskich.....	505
Dagmara Dziewulska, Michał Gawlikowski, Paweł Łazarewicz, Natalia Sochacka: Sondażowa diagnoza jakości administracyjnej obsługi klientów w gminnych strukturach samorządowych na przykładzie Urzędu Miejskiego w Przemkowie	515

Summaries

Andrzej Sztando: Objectives, priorities and tasks in local development strategic planning	26
Anna Beata Kawka: Capital expenditures of communes as an instrument of local development	34
Franciszek Adamczuk: Stimulating of local entrepreneurship on borderland: institutional and organizational aspects	45

Marta Kusterka-Jefmańska, Bartłomiej Jefmański: The concept of the assessment method of the assumptions of local strategies development on the example of the process of social consultations in Wałbrzych county	53
Małgorzata Rogowska: Determinants of local development on the example of Kłodzko district.....	62
Hanna Adamska: Effects of local development of Kostomłoty community after joining the European Union.....	70
Tomasz Bąk: The impact of economic emigrants on the local economy in Leżajsk county.....	81
Dariusz Głuszczyk: Local labour market – an assessment using statistical data of the Local Data Bank on the example of the city and district of Jelenia Góra.....	93
Andrzej Sobczyk: Evaluation of the potential of local development on the example of Szczecin and Police district.....	105
Stanisław Korenik: Processes and barriers in the development of contemporary cities with special emphasis on metropolis.....	115
Emilia Konopska-Struś: Functions of craft in the development of the city on the example of Wrocław.....	125
Magdalena Kalisiak-Mędelska: Activity of auxiliary units in Łódź according to their bodies. Analysis of pilot survey.....	133
Edward Wiśniewski: Application of taxonomic methods and cooperation games in the analysis of employment differentiation of subregions of West Pomerania Voivodeship.....	143
Marek Kunasz: Public regional broadcasting stations on the radio market in Poland.....	152
Ryszard Broł: Network of counties – changes proposal.....	162
Katarzyna Cheba, Maja Kiba-Janiak: Use of factor analysis for multidimensional evaluation of quality of city transport systems on the example of medium-sized cities in Poland.....	172
Joanna Cymerman, Marcelina Zapotoczna: Borough as a creator and beneficiary of property value.....	183
Artur Myna: Local technical infrastructure and development of housing construction – the adjoining area of town and rural municipality.....	193
Renata Sosnowska-Noworól: The problem of construction and demolition waste management on the example of Lower Silesia.....	201
Grzegorz Maśloch: Selected problems of the implementation of an investment project in self-government units using the foreign aid budget of the European Union.....	211
Urszula Markowska-Przybyła: Social capital in regional and local development.....	221
Katarzyna Przybyła, Alina Kulczyk-Dynowska: Cross-border national parks and social capital – on the example of KPN and KRNAP.....	228

Bożena Kuchmacz: Local action groups as a manifestation of social capital activity	237
Marian Oliński: Cooperation between local government and non-governmental organizations – Lidzbark county case study	248
Zbigniew Przybyła, Marian Kachniarz: Institutional forms of cooperation of local government on the example of Jelenia Góra urban area.....	263
Jacek Chądzyński: Areas of co-operation between communities and non-governmental sector – presentation of selected results of pilot study.....	272
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Impact of political fragmentation on cooperation among local governments	281
Zbigniew Grzymała: In seeking the model of self-government management	295
Jarosław Hermaszewski: Financial and investment decisions in local government management based on the example of Sława administrative unit – practical aspects	306
Sławomir Kłosowski: Changes of local authorities property management systems after the year 2000	314
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Project cycle management method application in the local government administration	322
Józef Łobocki: The possibilities of the utilization of Public-Private Partnership Tools in the process of managing of local government units	332
Magdalena Miszczuk: Stimulating elements in tax policy of selected cities .	342
Paweł Piątkowski: Public debt of local authorities after crisis. The directions of development.....	351
Jacek Sierak: The construction of indicators of indebtedness and the assessment of the creditworthiness of self-government units	361
Tomasz Uryszek: Revenue structure of communes in Poland and their fiscal autonomy	371
Wiesława Cieślewicz: Special economic zones development in Poland.....	382
Tomasz Kołakowski, Andrzej Raszkowski: Efficiency analysis of state aid granted by local government to foreign investors located in Wałbrzych SEZ “INVEST-PARK”	397
Wioleta Palewska: Functioning of Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK” in local environment social aspect (the effect of the zone on Wałbrzych labour market).....	405
Maciej Popławski: The influence of Legnica Special Economic Zone on the economic development of the Legnica subregion	416
Andrzej Raszkowski: Promotion mix in the strategy of town promotion.....	425
Elżbieta Nawrocka: Innovative activities of economic entities and problems of imperfect knowledge	438
Dariusz Zawada: Usable qualities as a factor of towns’ competitiveness	452
Natalia Bartkowiak, Walenty Poczta: Activity of local authorities from Wielkopolska Voivodeship in the acquisition of UE funds.....	463

Karol Krajewski: The role of agrifood markets in local market development and the revival of small towns.....	472
Stefan Zawierucha: Survey research in the process of identification of functional structure of commune. Some methodological remarks	483
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Development dynamics of rural communes in Masovian Voivodeship.....	494
Jarosław Uglis: Agritourism in rural economy diversification.....	504
Mirosław Struś, Bogusław Wijatyk: The Revival of the Village as the instrument of country areas activation.....	514
Dagmara Dziewulska, Michał Gawlikowski, Paweł Łazarewicz, Natalia Sochacka: A survey diagnosis of administrative quality of customer service in communal authorities on the example of the municipal office in Przemków	524

Marek Kunasz

Uniwersytet Szczeciński

REGIONALNE ROZGŁOSIENIA RADIOWE NA RYNKU RADIOWYM W POLSCE

Streszczenie: Celem pracy była analiza roli i miejsca regionalnych rozgłoszeń radia publicznego na regionalnym rynku radiowym w Polsce w kontekście zachodzących zmian. Praca ma charakter empiryczny. Horyzont czasowy badań wyznaczają lata 2006–2010. W artykule przedstawiono strukturę podmiotów na rynku radiowym w Polsce, siłę rynkową grup podmiotów oraz sytuację rozgłoszeń regionalnych radia publicznego w warunkach drastycznego spadku wpływów abonamentowych.

Słowa kluczowe: regionalny rynek radiowy, zarządzanie mediami, regionalne media publiczne.

1. Wstęp

Ostatnie lata to okres dynamicznych zmian na rynku radiowym w Polsce, a zwłaszcza w ujęciu rynków regionalnych. Dobiegają końca procesy konsolidacyjne na rynku. Efektem tych zmian jest dominacja zunifikowanych programów sieciowych w segmencie rozgłoszeń realizujących koncesje na szczeblu lokalnym. Na rynkach lokalnych pozostali nadawcy niezależni, zweryfikowani pozytywnie w obliczu konkurencji ze strony dużych grup medialnych. Zmienia się zatem znaczenie lokalne rozgłoszeń regionalnych publicznego radia, które niekiedy stają się jedynym podmiotem lub jednym z niewielu nadających cały swój program „z regionu”. Z drugiej strony rozgłoszenia te, pełniąc misję publiczną w warunkach drastycznie zmniejszających się wpływów abonamentowych, otrzymują coraz mniejsze dofinansowanie na realizację postawionych przed nimi zadań. Przed regulatorem i podmiotami funkcjonującymi na rynku radiowym stoją także inne wyzwania: proces cyfryzacji sfery produkcyjnej i rozpowszechniania, wzajemne przenikanie się segmentów medialnych czy tabloidyzacja mediów [Strategia 2001, s. 7–14, 32].

Uwzględniając powyższe przesłanki, autor podjął się prac, których celem była analiza roli i miejsca regionalnych rozgłoszeń radia publicznego na regionalnym rynku radiowym w Polsce w kontekście zachodzących zmian. Praca ma charakter empiryczny. Horyzont czasowy badań wyznaczają lata 2006–2010. Wykorzystane źródła obejmują raporty i opracowania prezentujące podejmowaną problematykę.

2. Struktura podmiotów na rynku radiowym w Polsce

Działalność telewizji oraz radiofonii publicznej w związku z realizacją misji określonej w art. 21 ust. 1 ustawy medialnej [Ustawa, s. 13] jest finansowana ze środków abonamentowych.

Ogół środków abonamentowych dystrybuowany jest do Telewizji Polskiej SA oraz do spółek radiofonii publicznej. System podmiotów radiofonii publicznej tworzą: Polskie Radio SA oraz 17 spółek rozgłośni regionalnych [Ustawa, s. 15–16] funkcjonujących jako samodzielne podmioty gospodarcze. Polskie Radio SA nadaje cztery programy ogólnokrajowe (Program 1, Program 2, Program 3, Program 4) oraz program skierowany do słuchaczy za granicą. Podział obszaru nadawania poszczególnych rozgłośni regionalnych pokrywa się zasadniczo z podziałem administracyjnym kraju – 16 rozgłośni regionalnych ma swoją siedzibę w każdym z miast wojewódzkich. Siedzibą 17. rozgłośni jest Koszalin. Każda rozgłośnia emituje program regionalny. Pięć z nich rozpowszechnia dodatkowo także programy miejskie. Rozgłośnie radiofonii publicznej nadają programy o charakterze uniwersalnym.

Przeciętne zatrudnienie w radiofonii publicznej w 2010 roku wyniosło 2776 etatów, z czego na Polskie Radio SA przypadało 1307 etatów, a zatrudnienie w spółkach regionalnych ukształtowało się na poziomie 1469 etatów. Zatem podmiot publicznej radiofonii regionalnej zatrudniał średnio 86 osób, przy czym stan zatrudnienia w ramach poszczególnych jednostek był zróżnicowany (mimo nieadekwatnych różnic w finansowaniu abonamentowym i generowanych tym samym przychodów) i kształtował się na poziomie od 69 (Radio Olsztyn) do 104 (Radio Łódź) [Informacja 2011, s. 117]. Ta dysproporcja nie musi świadczyć jednak o nieefektywnym wykorzystaniu zasobów pracy, lecz zróżnicowaniu w posiłkowaniu się kadrą samozatrudnioną i współpracującą.

Równoległe na rynku radiowym operują rozgłośnie komercyjne. Rynek tych nadawców został zdominowany/zoligopolizowany w ostatnich latach, również na szczeblu regionalnym, przez cztery duże grupy medialne: RMF, Eurozet, Time oraz Agorę. Dwie pierwsze grupy realizują koncesję ogólnokrajową. Każdy z tych podmiotów realizuje koncesję na program ponadregionalny o zasięgu od ponad sześciu (Chilli Zet) do ponad 10 milionów odbiorców (Eska Rock). Dodatkowo podmioty te utworzyły (uczestnicząc systematycznie w ostatnich latach w toczących się postępowaniach koncesyjnych na częstotliwości lokalne) siedem sieci realizujących koncesje lokalne w programach rozpowszechnianych pod wspólną nazwą, obejmujących swoim zasięgiem od ponad pięciu milionów (Radio WAWA) do prawie 17 milionów odbiorców (Radio Eska). Łącznie w ramach sieci podmioty te w 2010 roku oferowały 108 programów lokalnych (z czego grupa TIME pod nazwą Radio Eska aż 45 programów). Do stawki silnych graczy rynkowych zaliczyć można także grupę Polsat, która realizuje piątą koncesję na program ponadregionalny [Informacja 2011, s. 16].

Obok „gigantów” rynkowych na szczeblu lokalnym funkcjonują także nadawcy niezależni. W 2010 roku wykonywali oni 53 koncesje. Ich liczba stale się zmniejsza ze względu na zachodzące na rynku procesy konsolidacyjne. Poza nielicznymi wyjątkami, działają oni na mniejszych rynkach. W wielu dużych miastach (przykład Szczecina) częstotliwości rozgłośni niezależnych zostały przejęte dla zunifikowanych sieci i nadawcy niezależni nie operują na rynku. Rozgłoszenie regionalne stają się tu, po wyłączeniu rozgłośni sieciowych, jedynym dostawcą treści lokalnych, nadającym w pełni ze stolicy danego regionu. Warto zwrócić uwagę na fakt, że pozytywnie w ostatnich latach zweryfikowani przez rynek nadawcy lokalni tworzyli grupę podmiotów, którą w najmniejszym zakresie dotknął ostatni kryzys gospodarczy. Nadawcy z innych segmentów rynku, wpadając przy spadającym popycie w spiralę rabatową, pomimo znaczących redukcji kosztów nie byli w stanie osiągnąć wyników finansowych porównywalnych z latami poprzednimi. Relatywną siłę nadawców niezależnych można tłumaczyć faktem posiadania przez nich wąskiej grupy odbiorców, do których kierowali swoją ofertę programową. Zyskiwali tym samym zainteresowanie lokalnego reklamodawcy, który widzi potrzebę oddziaływania na własnym terytorium, niedostrzegającym czy też niebędącym w polu zainteresowań grup medialnych [Informacja 2011, s. 24].

Obok nadawców komercyjnych na rynku działają rozgłoszenie, których funkcjonowanie gwarantują nienastawione na zysk podmioty działające w sferze społecznej. Celem działania tych instytucji jest realizacja zadań o charakterze niekomercyjnym, zgodnym z ich misją. W tym segmencie najliczniejszą podgrupę stanowią rozgłoszenie prowadzone przez instytucje kościelne. Te podmioty w 2010 roku realizowały łącznie 47 koncesji. Wybrane tworzą sieć Plus. Kolejną podgrupę stanowią stacje akademickie. Programy tworzone przez te rozgłoszenie są przygotowywane przez zespoły redakcyjne powołane przez uczelnie pod nadzorem rektora. Tego typu stacje funkcjonowały w 10 ośrodkach akademickich. Ostatnią wyodrębnioną w segmencie nadawców niekomercyjnych grupą podmiotów były rozgłoszenie, których funkcjonowanie gwarantowały podmioty będące w zarządzie samorządu terytorialnego (spółki gminne, domy kultury). Tego typu rozgłoszenie rozpowszechniały w 2010 roku program w siedmiu miastach.

Kontrola Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji wykazała, że uniwersalne programy radiowe, oferowane w ramach sieci stworzonych przez główne grupy medialne, realizujących koncesje lokalne w programach pod wspólną nazwą, były mniej zróżnicowane gatunkowo w relacji do programów podmiotów działających samodzielnie lub w ramach mniejszych sieci (Plus, Gra). Warto także dla przeciwwagi zwrócić uwagę na inne wnioski z kontroli Komisji, które potwierdzają zaobserwowaną tendencję, że stacje radiowe działające samodzielnie mają większe kłopoty z realizacją zapisów koncesyjnych niż rozgłoszenie „sieciowe” [Sprawozdanie 2011, s. 69–70].

Strukturę grup podmiotów rozpowszechniających program regionalny/lokalny obok programów o zasięgu ponadregionalnym i ogólnokrajowym prezentuje tab. 1.

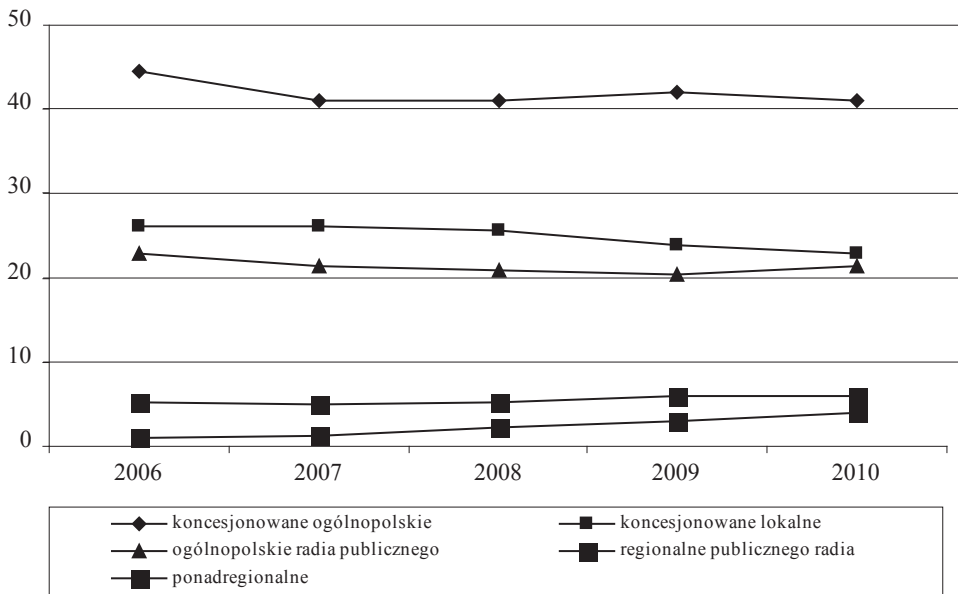
Tabela 1. Struktura grup podmiotów rozpowszechniających program regionalny/lokalny obok programów o zasięgu ponadregionalnym i ogólnokrajowym

Nadawca	Liczba programów/koncesji
Publiczni nadawcy regionalni	17
Sieciowi nadawcy komercyjni	108
Niezależni nadawcy komercyjni	53
Nadawcy kościelni	47
Nadawcy akademiccy	10
Nadawcy samorządowi	7

Źródło: opracowanie własne.

3. Siła rynkowa wyodrębnionych grup podmiotów

Jaka jest rynkowa siła regionalnych rozgłoszeń publicznego radia? Na rysunku 1 przedstawiono udział poszczególnych grup programów w rynku w latach 2006–2010.

Rys. 1. Udział w rynku grup programów radiowych w latach 2006–2010

Źródło: [Informacja 2011, s. 74].

W okresie tym można zaobserwować dość stabilny podział polskiego rynku radiowego. Liderami rynkowymi są koncesjonowane programy ogólnopolskie, które

obejmują swoim zasięgiem 45% rynku. W tej grupie systematycznie wzrasta udział radia RMF, kosztem pozycji rynkowej Radia Zet. Tu obserwowane są najbardziej dynamiczne zmiany. Ogólnopolskie programy radia publicznego notują w miarę stabilny udział w rynku, oscylujący wokół 20%. Najpopularniejszym programem w tej grupie jest radiowa Jedynka, jednak jej udział maleje, rośnie zaś udział Trójki. Podział rynku pomiędzy grupy publicznych i komercyjnych nadawców ogólnopolskich jest w miarę stabilny.

Najbardziej dynamiczne zmiany zaszły w badanym okresie w grupie komercyjnych rozgłośni ponadregionalnych. Odnotowano ponadtrzykrotny wzrost udziału rynkowego tych programów. Stacje ponadregionalne odbierają słuchacza głównie komercyjnym nadawcom lokalnym. Stacje lokalne odnotowały adekwatny do wzrostu stacji ponadregionalnych spadek udziału rynkowego. Ekspansja stacji ponadregionalnych nie odbiła się jednakże na pozycji rynkowej rozgłośni regionalnych publicznego radia, które odnotowały w tym czasie nawet lekki wzrost swoich udziałów rynkowych. Udział rozgłośni regionalnych publicznego radia oscyluje wokół 5%.

4. Sytuacja radiowych rozgłośni regionalnych w warunkach drastycznego spadku wpływów abonamentowych

W warunkach spadku wpływów abonamentowych Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji dokonała zmiany klucza podziału środków abonamentowych na korzyść spółek radiofonii publicznej [Sprawozdanie 2011, s. 96]. Negatywne zmiany w najmniejszym zakresie skoncentrowały się na spółkach radiofonii regionalnej. W latach 2006–2010 środki wydatkowane na rzecz nadawców publicznych zmniejszyły się z poziomu 898,7 mln zł do 536,8 mln zł. Wydatki prognozowane na rok 2011 zmniejszyły się drastycznie także w stosunku do roku 2010. To kwota 385 mln zł, która w 37,5% trafi do telewizji publicznej, a 31,2% zasili budżety Polskiego Radia SA oraz segmentu spółek publicznej radiofonii regionalnej. W 2006 roku proporcje podziału środków abonamentowych przedstawiały się zdecydowanie odmiennie. Wtedy 58,5% środków transferowanych było do Telewizji Polskiej SA. W przypadku spółek radiowych, do Polskiego Radia SA trafiło 22,6% ogółu wpływów. Rozgłoszenie regionalne natomiast partycypowały w środkach abonamentowych w najwęższym zakresie. Było to 18,9% środków. W 2010 roku telewizyjny nadawca publiczny otrzymał 41,2% ogółu wpływów, na spółki radiowe zaś w obu grupach przypadła podobna kwota, która stanowi nieco ponad 29% wpływów (tab. 2).

W przypadku spółki Telewizja Polska SA prognozowane wpływy abonamentowe w 2011 roku stanowią jedynie 27,5% osiągniętych w roku 2006, a spółki Polskie Radio SA to poziom 59,2% wydatków z roku 2006. Najmniejszy ubytek zaobserwowano w segmencie publicznych rozgłośni regionalnych. Analizowane w 2011 roku wpływy stanowią 70,8% tych, które spółki te uzyskały w roku 2006.

Tabela 2. Struktura wpływów abonamentowych w roku 2006 i 2010 (dane w mln zł)

Struktura	2006		2010	
	wpływy	%	wpływy	%
Telewizja Polska SA	525,4	58,5	221,4	41,3
Polskie Radio SA	203,3	22,6	156,9	29,2
Radiofonia regionalna	170,0	18,9	158,5	29,5
Ogółem	898,7	100,0	536,8	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Informacja 2010, s. 34; Sprawozdanie 2011, s. 97].

Powyższe zmiany w sposobie podziału wpływów abonamentowych i pozaabonamentowych przełożyły się na zmiany w strukturze przychodów mediów publicznych.

W przypadku Telewizji Polskiej SA obserwowana jest trwała tendencja spadku udziału wpływów abonamentowych w ogóle przychodów z poziomu 28,3% w roku 2006 do 12,2% w 2010. Abonament nie był i nie jest zatem głównym źródłem finansowania działalności tej instytucji. Spadek wpływów abonamentowych rekompensowany był rosnącym udziałem w strukturze przychodów z reklamy i sponsoringu. Te stanowiły 60% ogółu. Dla spółki Polskie Radio SA można również zaobserwować mniej dynamiczną, choć tendencję spadkową udziału wpływów abonamentowych w strukturze przychodów (po wyłączeniu skoku w 2009 roku). Przy czym wpływy uzyskiwane z działalności reklamowej w analizowanym okresie również się kurczyły, stąd też zyskiwała na znaczeniu w strukturze pozycja „inne przychody” (zwiększyła się motywacja do wypełniania powstałych luk w formie niestandardowej).

W przypadku spółek radiofonii regionalnej zmiany w sposobie podziału wpływów abonamentowych sprzyjały utrzymaniu stabilności finansowej przez podmioty, które funkcjonują głównie dzięki tym środkom. W ostatniej fazie okresu badawczego, mimo spadków nominalnych pozyskiwanych wpływów, abonament zwiększał swoją rolę w strukturze generowanych przychodów (74,5% udziału w roku 2010) [Informacja 2011, s. 2]. Należy jednak zauważyć, że we wcześniejszych latach stabilnego finansowania ten udział stanowił 80% i więcej. Stopień uzależnienia działalności rozgłośni regionalnej od wpływów abonamentowych jest w poszczególnych podmiotach zróżnicowany. W tej populacji można wskazać podmioty bardzo silnie uzależnione (np. Radio Koszalin – wartość średnia wskaźnika struktury w ostatnich trzech latach okresu badawczego to 81,9%) lub takie, które aktywnie poszukują też innych źródeł finansowania swojej działalności (w tym działalności misyjnej). Tu wyróżnia się na tle innych rozgłośni Radio Wrocław z adekwatną miarą na poziomie 60,3%.

Uwzględniając poziom wpływów abonamentowych w 2010 roku na pojedynczą rozgłoszenie regionalną przypadało 9323 tys. zł. Najwyższa kwota została przeniekana do Radia Merkury (9709,7 tys. zł), najniższa zaś – do Radia Łódź (8477,6 tys. zł). Ubytek wpływów abonamentowych prognozowany na 2011 rok,

mimo sprzyjających algorytmów lokacyjnych, drastycznie zmniejszył kwoty, które otrzymają rozgłośnie regionalne na realizację zadań wynikających z misji publicznej. Średnio biorąc, pojedyncza rozgłośnia zostanie zasilona kwotą 7076,5 tys. zł. Poszczególne rozgłośnie otrzymają zróżnicowane kwoty dofinansowania, jednak nie można zidentyfikować dużego rozstępu pomiędzy wartością minimum i maksimum. Najniższa kwota dofinansowania trafi do Radia Zachód – 6604,5 tys. zł. Najwyższy poziom zasilenia odnotuje ponownie Radio Merkury – kwotą 7688 tys. zł (tab. 3).

Tabela 3. Alokacja wpływów abonamentowych na rzecz rozgłośni regionalnych publicznego radia w roku 2010 i 2011 (wartości prognozowane) (dane w tys. zł)

Rozgłośnia	2010	2011
Radio Białystok	8 821,7	7 052,0
Radio PiK	8 763,6	6 830,0
Radio Gdańsk	9 119,6	7 050,0
Radio Katowice	9 196,7	7 153,0
Radio Kielce	8 590,6	6 614,0
Radio Koszalin	9 023,6	7 144,0
Radio Kraków	9 277,7	7 292,0
Radio Lublin	9 132,6	7 130,0
Radio Łódź	8 477,6	6 642,0
Radio Olsztyn	8 730,6	6 894,0
Radio PRO FM	9 145,6	7 180,0
Radio Merkury	9 709,7	7 688,0
Radio Rzeszów	9 197,6	7 213,0
Radio Szczecin	8 792,6	7 102,0
Radio dla Ciebie	9 093,6	7 453,0
Radio Wrocław	9 407,7	7 271,0
Radio Zachód	8 700,7	6 604,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Sprawozdanie 2011, s. 98–101].

Negatywne zmiany w sferze finansowania mediów publicznych w Polsce ograniczają szczególnie spółkom radiofonii regionalnej możliwość odpowiedniego finansowania rozwoju technologicznego, ale także i bieżącej działalności związanej z realizacją misji publicznej. Chcąc zminimalizować negatywne zmiany, spółki podejmują działania mające na celu redukcję kosztów (racjonalizacja personalna, re negocjacje stawek za usługi transmisyjne, ograniczenie kosztownych form w programie, ograniczenie działalności inwestycyjnej) czy pozyskiwanie przychodów z innych źródeł. Dla nadawcy telewizyjnego ubytek wpływów abonamentowych oznaczał konieczność zwiększenia udziału przychodów komercyjnych w finansowaniu działalności misyjnej [Informacja 2010, s. 34].

5. Podsumowanie

Reasumując prowadzone w niniejszej pracy rozważania, należy stwierdzić, że:

- Regionalny rynek radiowy zdominowany/zoligopolizowany został przez cztery grupy medialne, które uczestnicząc w postępowaniach koncesyjnych, pozyskiwały kolejne częstotliwości, tworząc sieci rozgłośni, które pod jedną marką nadają program w wielu regionach. Tym samym osłabieniu uległ sektor niezależnych rozgłośni lokalnych, które nie sprostały konkurencji ze strony „sieciowych” gigantów. Jednak podmioty, które się utrzymały, zostały zweryfikowane przez rynek, stąd też osiągały relatywnie rzecz biorąc ponadprzeciętne wyniki finansowe w warunkach ostatniego kryzysu gospodarczego.
- W tych warunkach zmieniło się znaczenie lokalne rozgłośni regionalnych publicznego radia, które niekiedy stały się jedynym podmiotem lub jednym z niewielu nadających cały swój program „z regionu”. Wzrost znaczenia rozgłośni ponadregionalnych wpływał negatywnie na udziały rynkowe rozgłośni wykonujących koncesje lokalne. Problem ten jednak nie dotknął rozgłośni regionalnych publicznego radia, które nieznacznie nawet zwiększyły swoje udziały rynkowe.
- Badany okres obejmuje negatywne zmiany w sferze finansowania mediów publicznych w Polsce. W tym czasie nastąpił drastyczny spadek wpływów abonamentowych i pozaabonamentowych. Zmiany te ograniczały szczególnie spółkom radiofonii regionalnej możliwość odpowiedniego finansowania działalności bieżącej i inwestycyjnej. Chcąc zminimalizować negatywne zmiany, spółki podjęły działania mające na celu redukcję kosztów czy pozyskiwanie przychodów z innych źródeł.

Literatura

- Informacja o podstawowych problemach radiofonii i telewizji w 2009 roku, KRRiT, Warszawa 2010.
Informacja o podstawowych problemach radiofonii i telewizji w 2010 roku, KRRiT, Warszawa 2011.
Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z działalności w 2010 roku, KRRiT, Warszawa 2011.
Strategia regulacyjna na lata 2011–2013, KRRiT, Warszawa 2011.
Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (DzU z 1993 r., nr 7, poz. 34 z późniejszymi zmianami – tekst ujednolicony dostępny na stronie internetowej KRRiT – <http://krrit.gov.pl/>).

PUBLIC REGIONAL BROADCASTING STATIONS ON THE RADIO MARKET IN POLAND

Summary: The purpose of the article is an analysis of the role and placement of public regional broadcasting stations on the radio market in Poland. The article has an empirical character. The time horizon of the research is 2006–2010. The article presents entities' structure on the radio market in Poland, market's strength of entities' groups and a situation of public regional broadcasting stations in conditions of subscription's receipts decreasing.

Keywords: regional radio broadcasting market, media management, regional public media.